

05 MAI 2008

Datatilsynet

JUSTISDEPARTEMENTET	
05 MAR 2008	
SAKSNR.:	200504909
AVD/KONT/BEH:	PIA IPIAK1BE
DOK.NR. 92	ARKIVKODE: 415.3

Justis- og politidepartementet
Politiavdelingen
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Deres referanse
200504909

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
08/00377-2 /GS

Dato
. mai 2008

Høringsuttalelse - Politiattest for personer som skal ha oppgaver knyttet til mindreårige – barneattest

Datatilsynet viser til Deres høringsbrev av 12.02.2008 om politiattest for personer som skal ha oppgaver knyttet til mindreårige.

Innledningsvis ønsker Datatilsynet å beklage at forslag til nye regler på dette området presenteres før den bebudede politiregisterloven presenteres. Som kjent har Politiregisterutvalget presentert forslag til bestemmelser når det gjelder politiattester i sin utredning - NOU 2003:21 *Kriminalitetsbekjempelse og personvern*.

Datatilsynet har i tidligere høringsuttalelser uttrykt bekymring for at utviklingen når det gjelder krav til ulike yrkesgrupper og samfunnsaktører om å legge frem politiattest synes å være irreversibel. I et personvernperspektiv, er det sentralt at individet har en mulighet til reell resosialisering. Som regel knyttes begrepet resosialisering til en prosess man gjennomgår etter at soning for et straffbart forhold er gjennomført hvor målet er å sosialisere individet tilbake til en livsførsel storsamfunnet betrakter som normal. Det vil si en tilværelse som innebærer like muligheter som andre for å skaffe seg arbeid og kanskje også kan leve et alminnelig familieliv. Disse mulighetene er grunnleggende i tilværelsen.

Med det foreliggende forslaget, er tiden inne for å spørre om samfunnet er i ferd med å beskjære individenes mulighet til helt *alminnelig sosialisering*.

Datatilsynet erkjenner at man her er inne på et meget ømtålig tema, spesielt når det gjelder straffelovens bestemmelser om seksualforbrytelser og krav om politiattest som angår slike forhold.

Samtidig har man de siste årene inntatt bestemmelser i straffelovens kapittel om seksualforbrytelser som ikke dreier seg om fysiske overgrep, men også bestemmelser f.eks om befatning med barnepornografi (straffelovens § 204a) og kriminalisering av visse forberedelseshandlinger til seksuelle overgrep mot mindreårige (straffelovens § 201a).

Postadresse:
Postboks 8177 Dep
0034 OSLO

Kontoradresse:
Tollbugt 3

Telefon:
22 39 69 00

Telefaks:
22 42 23 50

Org.nr:
974 761 467

Hjemmeside:
www.datatilsynet.no

Det kan være vanskelig å få øye på konsekvensene av at en politiattest skal inneholde opplysninger om overtredelser av de beskrevne bestemmelser. Datatilsynet ønsker derfor å eksemplifisere problemstillingen slik:

For ca ett år siden kunne man lese om en 15-åring som i Follo tingrett ble dømt for overtredelse av straffelovens § 204a. Hans forbrytelse bestod i at han hadde lastet ned 12 bilder hvorav minst åtte bilder av retten ble karakterisert som barnepornografi (*.fremstilling som seksualiserer barn*). Saken ble avgjort ved tilståelsesdom.

Konsekvensene for denne gutten, vil følgelig være at han i fremtiden er avskåret fra å adoptere barn, avskåret fra å søke en rekke utdannelser, avskåret fra å arbeide innen flere yrker, delta som frivillig, f.eks som fotballtrener.

Datatilsynet kan ikke se at en mindreårigs overtredelser av en slik art (nedlasting av barnepornografi), står i noe som helst rimelig forhold til hvilke konsekvenser det kan få for dette barnets muligheter senere i livet.

Datatilsynet nevner dette eksempelet fordi det er skjedd en utvikling de siste årene der barn og unge har flyttet mye av kommunikasjonen og (naturlig) uttesting til Internett. Der tidligere generasjoner leste pornoblader i smug, står dagens unge, med bruk av sine medier, i stor fare for å ”*.planmessig gjøre seg kjent med fremstilling som seksualiserer barn...*”, altså bilder påtalemyndigheten anser som barnepornografi. Å sette likhetstegn mellom en slik uttesting og fysiske overgrep mot barn, kan etter Datatilsynets oppfatning få alvorlige følger for barn og unges mulighet til en sosialisering. Det er ikke til å komme forbi at en domfellelse som av myndighetene er karakterisert som en seksualforbrytelse, av mange vil være beheftet med en stor grad av skam. Det mest sannsynlige utfallet av at en person har en anmerking på politiattesten som angår slike forhold, er at vedkommende vil unnlate å søke om adopsjon, opptak til visse utdannelser, jobber eller verv av ulike slag der politiattest kreves. På denne måte står man i fare for gripe inn i og redusere individenes handlegfrihet i forhold til helt grunnleggende livsforhold.

Når politiattesten i mange tilfeller også skal inneholde opplysninger om siktelse eller tiltale, bidrar dette til at situasjonen blir kritisk.

Terskelen for å bli siktet i en sak, kan være meget lav. Når det gjelder Internettkriminalitet er det stor risiko for manipulering f.eks ved bruk av trådløse nettverk. Det er heller ikke ukjent at enkelte kan utgi seg for å være andre enn de er, kanskje for aktivt å sverte en annen. Nedlasting av barneporno vil kunne være et er et mulig scenario. Slik kan man lett havne i en situasjon der en siktelse kan være en naturlig konsekvens, uten at den siktede selv har søkt eller hatt annen befatning med barneporno.

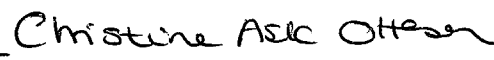
Konklusjonen er at samfunnet i sin iver etter å bekjempe et riktignok vagt definert onde, samtidig kommer i skade for å påføre nye onder. De fleste kan slutte seg til målet - å hindre at barn blir utsatt for seksuelle overgrep - men samtidig er det grunnleggende at midlene må tilpasses det mål som ønskes oppnådd.

Datatilsynet antar at også overtredelse av andre kriminalitetstyper som f.eks narkotikalovgivningen å kunne få samme effekt som det vi har forsøkt å beskrive her, nemlig at "ungdomssynder" kan få svært store konsekvenser for vedkommende resten av livet. Tilsynet har imidlertid ikke den samme innsikten når det gjelder dette området, men legger til at det ville styrket høringsrapporten om man supplerte denne med tallmateriale som viste antall domfellelser for mindre alvorlige narkotikaforbrytelser i alderskategorier.

Med bakgrunn i dette ber Datatilsynet departementet om at forslaget revurderes.

Med hilsen

Georg Apenes
direktør

for
Guro Slettemark
seniorrådgiver

Kopi: Fornyings- og Administrasjonsdepartementet, v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo